

Арча район Советы КАРАРЫ

« 16 » октябрь 2020 ел

№ 14

Арча район Советы каршында Яшьләр парламенты оештыру турында

Арча муниципаль районы Советы эшчәнлегенә ярдәм итү максатыннан, яшьләр хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен законнар белән жайга салу, яшьләр проблемаларын хәл итү буенча тәкъдимнәр әзерләү, яшьләр өчен закон чыгару эшчәнлеге күнекмәләрен үзләштерүдә шартлар тудыру, Татарстан Республикасы Яшьләр эшләре һәм спорт министрлыгының "Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләренең закон чыгару органнары каршындагы Ижтимагый яшьләр парламентларын формалаштыру турында" 2014 елның 27 декабрендәге ПР-344 номерлы коллегиясе утырышы беркетмәсе нигезендә Арча район Советы **карап бирде:**

1. Арча район Советы каршында Яшьләр парламентын төзәргә һәм Кушымта нигезендә Арча район Советы каршындагы Яшьләр парламенты турында Нигезләмәне расларга.

2. Арча район Советының 2015 елның 26 февралендәге 321 номерлы "Арча муниципаль районы Советы каршында Яшьләр парламенты төзү турында" карарын үз көчен югалткан дип танырга.

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мөгълүмат рәсми порталында бастырып чыгарырга (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының рәсми сайтында урнаштыру юлы белән халыкка игълан итәргә (<http://arsk.tatarstan.ru>).

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Арча район Советының социаль мәсьәләләре буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Арча муниципаль районы башлыгы,
Арча район Советы рәисе

И.Г. Нуриев

Арча район Советы каршындагы Яшьләр парламенты турында Нигезләмә

I. Гомуми нигезләмәләр

1. Арча район Советы каршындагы Яшьләр парламенты (алга таба – Яшьләр парламенты) Арча район Советы эшчәнлегенә ярдәм итү, яшьләрнең хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен законнар белән һәм норматив – хокукый жайга салу, яшьләр проблемаларын хәл итү буенча тәкъдимнәр әзерләү, закон чыгару эшчәнлегенә күнекмәләрен үзләштерүдә яшьләр өчен шартлар тудыру, Татарстан Республикасы яшьләренәң Россия яшьләр парламентаризмы хәрәкәтендә катнашуына ярдәм итү максатларыннан оештырыла.

2. Яшьләр парламенты үз эшчәнлеген Совет каршындагы киңәшмә һәм консультатив орган булып тора һәм әлеге Нигезләмә һәм Яшьләр парламенты регламенты нигезендә ижтимагый башлангычларда гамәлгә ашыра.

3. Яшьләр парламенты Совет вәкаләтләренәң гамәлдә булган вакытына формалаша.

II. Яшьләр парламентының төп бурычлары

4. Яшьләр парламентының төп бурычлары:

1) муниципаль берәмлек территориясендә кулланыла торган, яшьләрнең хокукларына һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылучы норматив-хокукый актларны (алга таба – норматив-хокукый акт) эшләүдә яшь гражданның инициативаларын тәкъдим итүдә булышлык күрсәтү;

2) яшьләрнең хокуклары һәм законлы мәнфәгатьләре өлкәсендә норматив хокукый актларны камилләштерү буенча тәкъдимнәр эшләү;

3) яшьләр хокукларына һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылышлы норматив-хокукый актларны проектларын карауга әзерләү буенча муниципаль берәмлек Советы эшчәнлегендә катнашу;

4) Совет эшчәнлегендә яшьләрнең хокукларына һәм законлы мәнфәгатьләренә кагылышлы норматив-хокукый актларга мониторинг ясауны гамәлгә ашыру буенча катнашу;

5) муниципаль берәмлек территориясендә яшьләрнең хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау өлкәсендәге законнарны гамәлгә ашыруга жәмәгать контролен гамәлгә ашыру;

6) яшьләр арасында яшьләрнең хокукый культурасын күтәрүгә һәм актив гражданлык позициясен булдыруга юнәлдерелгән агарту һәм аңлату эшләре үткөрү;

7) дәүләт яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыру буенча жирле үзидарә органнары

эшчәнлеге турында яшь гражданның фикерен өйрәнү;

8) ижтимагый әһәмиятле идеяләргә һәм инициативаларны алга этәрү һәм аларга ярдәм итү, тәҗрибә уртаклашу максатларында халыкара, гомумроссия, төбәкара, төбәк һәм жирле яшьләр һәм балалар ижтимагый берләшмәләре белән даими хезмәттәшлек итү;

9) Татарстан Республикасы Дәүләт Советы каршындагы Яшьләр парламенты белән мәгълүмати хезмәттәшлек итү;

11) Яшьләр парламентын булдыру максатларына туры килә торган һәм законнарга каршы килми торган башка мәсьәләләргә хәл итү.

III. Яшьләр парламентын формалаштыру тәртібе һәм составы

5. Яшьләр парламенты әгъзалары Яшьләр парламенты әгъзасы буларак вәкаләтләрен раслаган көнгә 18-35 яшьләрдәге Татарстан Республикасы территориясендә яшәүче Россия Федерациясе гражданны була ала.

6. Яшьләр парламенты конкурс нигезендә муниципаль берәмлек яшьләрен тәкъдим итүче гражданнырдан Советтагы депутатлар санына тигез санда төзелә;

7. Әлеге Нигезләмәнең 6 пунктында күрсәтелгән яшьләр вәкилләреннән торган Яшьләр парламентының персонал составы әлеге Нигезләмәгә кушымта итеп бирелгән Яшьләр парламентын формалаштыру буенча конкурс турындагы Нигезләмә нигезендә Татарстан Республикасы территориясендә үткәрелә торган конкурс нәтижәләре буенча билгеләнә.

8. Яшьләр парламенты составына Татарстан Республикасы Дәүләт Советы каршындагы Яшьләр парламенты әгъзалары булган Арча муниципаль районы яшьләре керә. Яшьләр парламенты составына Татарстан Республикасы Дәүләт Советы каршындагы Яшьләр парламенты әгъзалары булган Арча муниципаль районы яшьләрен кертү конкурстан тыш гамәлгә ашырыла.

9. Яшьләр парламенты әгъзалары булып, алар яшьләр парламенты составына кертелгән көнгә 35 яшькә кадәрге Дәүләт Советы депутатлары катнаша ала. Яшьләр парламенты составына совет депутатларын кертү конкурстан тыш гамәлгә ашырыла.

10. Яшьләр парламенты составына керү нияте турында гариза Дәүләт Советы депутаты тарафыннан Яшьләр парламенты Советына жиберелә.

11. Дәүләт Советында фракциягә ия булган партия вәкиле (алга таба партия вәкиле) Яшьләр парламенты әгъзасы була ала. Дәүләт Советына сайлауларда тиешле партия кандидатларының Республика исемлеге составына кергән партия вәкиле Яшьләр парламенты составына кертелгән көнгә 35 яшькә кадәрге Россия Федерациясе гражданы була ала. Яшьләр парламенты составына партия вәкилләрен кертү конкурстан тыш гамәлгә ашырыла.

12. Яшьләр парламенты составына партия вәкилен кертү партия вәкиленең шәхси гаризасы һәм Дәүләт Советында тиешле фракциянең документаль рәсмиләштерелгән карары нигезендә Яшьләр парламенты Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла. Яшьләр парламенты составына партиянең берәр вәкиле кертелә.

13. Алдагы чакырылыш Яшьләр парламенты Советы Яшьләр

парламентының конкурс буенча сайланган Совет депутатлары санына тигез булган соңгы сан составын, Арча муниципаль районы яшьләреннән торган Татарстан Республикасы Дәүләт Советы каршындагы Яшьләр парламенты әгъзалары санын, Совет депутатларын һәм конкурстан тыш составка кертелгән партияләр вәкилләрен билгели һәм Яшьләр парламенты әгъзаларының вәкаләтләрен раслый. Беренче чакырылыш Яшьләр парламентының соңгы составын билгеләү һәм аның әгъзаларының вәкаләтләрен раслау Арча район Советы каршындагы Ижтимагый яшьләр палатасы Советы тарафыннан, ә ул булмаганда – Совет тарафыннан гамәлгә ашырыла.

14. Үз кандидатурасын тәкъдим иткән Яшьләр парламенты әгъзасы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, әлеге Нигезләмәнең 6 пункты нигезендә Яшьләр парламенты Советы карары буенча, иң күп тавыш жыйган кандидат тиешле исемлек буенча киләсе кандидатка әверелә. Әлеге карар Яшьләр парламенты Советы тарафыннан 10 көн эчендә кабул ителә.

15. Әлеге Нигезләмәнең 14 пунктында күрсәтелгән исемлектә иң күп тавыш алган башка кандидатлар булмаган очракта, Яшьләр парламенты әгъзаларын сайлау әлеге Нигезләмә нигезендә конкурс уздыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

16. Конкурс нәтижеләре буенча Яшьләр парламенты әгъзалары саны әлеге Нигезләмәнең 6 пунктында билгеләнгән санга туры килмәсә, Яшьләр парламенты әгъзаларының житмәгән санын сайлау әлеге Нигезләмә нигезендә конкурс үткөрү юлы белән гамәлгә ашырыла.

17. Яшьләр парламенты регламентында каралган очракларда Яшьләр парламенты әгъзасы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла.

IV. Яшьләр парламенты эшен оештыру

18. Яшьләр парламентының беренче утырышы алдагы чакырылыш Яшьләр парламенты Советы тарафыннан (Арча район Советы каршындагы Ижтимагый яшьләр палатасы Советы тарафыннан, ул булмаганда – Совет) чакырыла.

19. Яшьләр парламентының беренче утырышын алдагы чакырылыш Яшьләр парламенты рәисе (беренче чакырылыш Яшьләр парламентының беренче утырышын Арча район Советы каршындагы Ижтимагый яшьләр палатасы рәисе, ул булмаганда – совет вәкиле) ача.

20. Беренче утырышта Яшьләр парламенты әгъзалары ачык тавыш бирү юлы белән Яшьләр парламенты әгъзалары арасынан рәисне, рәис урынбасарларын, җаваплы секретарьны сайлыйлар, Яшьләр парламенты Советының сан составын билгелиләр һәм аның әгъзаларын сайлыйлар, Яшьләр парламенты комиссияләрен төзиләр һәм аларның рәисләрен

сайлылар. Яшьләр парламенты рәисләренә кандидатлар үз эшчәнлекләре программаларын тәкъдим итәргә тиеш.

Яшьләр парламенты рәисе урынбасарларының саны Яшьләр парламенты рәисе тәкъдире белән билгеләнә.

21. Яшьләр парламенты утырышы, әгәр анда Яшьләр парламенты әгъзаларының билгеләнгән санынан кимендә өчтән икесе катнашса, тулы хокуклы була.

22. Яшьләр парламенты үз эшчәнлегенә юнәлешләре буенча эшче һәм эксперт төркемнәре төзәргә, тәкъдимнәр эшләргә һәм кабул итәргә, аларны Советка һәм жирле үзидарә органнарына жиберәргә хокуклы.

23. Яшьләр парламенты карары Яшьләр парламентының сайланган әгъзаларынан, шулай ук аның составына кертелгән Арча муниципаль районы яшьләрен торган Татарстан Республикасы Дәүләт Советы каршындагы Яшьләр парламенты әгъзаларынан, Совет депутатларынан һәм партия вәкилләренән күпчелегә тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

24. Яшьләр парламенты советын Яшьләр парламенты рәисе җитәкли, аның вәкаләтләре Яшьләр парламенты регламенты белән билгеләнә.

25. Яшьләр парламенты Советы:

1) Яшьләр парламенты һәм аның комиссияләре эшен оештыра һәм координацияли;

2) Яшьләр парламенты регламентын эшли һәм аны Яшьләр парламенты раславына тәкъдим итә;

3) чираттагы елга Яшьләр парламентының эш планнарын эшли һәм аларны Яшьләр парламентына раслауга кертә;

4) Яшьләр парламенты регламенты нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

26. Яшьләр парламенты комиссияләре эшен оештыра һәм Яшьләр парламенты утырышларында карау өчен үз функцияләренә ярашлы тәкъдимнәр һәм карарлар проектларын әзерли.

27. Яшьләр парламенты эшендә Россия Федерациясе Федераль Собраниясе Дәүләт Думасы, Дәүләт Советы депутатлары, муниципаль берәмлекләр Советы депутатлары, шулай ук чакыру буенча Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары җитәкчеләре, муниципаль берәмлекләрнең башкарма комитетлары вәкилләре, Татарстан Республикасы территориясендә эшләүче сәяси партияләр һәм иҗтимагый оешмалар җитәкчеләре, башка вазыйфаи затлар катнаша ала.

АРЧА РАЙОН СОВЕТЫ КАРШЫНДА ЯШЬЛӘР ПАРЛАМЕНТЫ ФОРМАЛАШТЫРУ БУЕНЧА КОНКУРС ТУРЫНДА НИГЕЗЛӘМӘ

I. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1. Әлеге Нигезләмә Арча район Советы каршындагы Яшьләр парламентын формалаштыру буенча конкурс үткәрүнең гомуми принципларын һәм тәртибен билгели (алга таба - конкурс).

2. Конкурс Арча район Советы каршындагы Яшьләр парламенты составын (алга таба - Яшьләр парламенты) Арча район Советында (алга таба - Совет) депутатлар санына тигез күләмдә формалаштыру максатыннан үткәрелә.

II. КОНКУРСНЫ ОЕШТЫРУЧЫ

3. Конкурсны оештыру һәм үткәрүне оештыру комитеты (алга таба - Комитет) гамәлгә ашыра.

4. Комитет составы паритет нигезендә Совет, алдагы чакырылыш Яшьләр парламенты вәкилләре (беренче чакырылыш Яшьләр парламентын формалаштыру буенча конкурс үткәргәндә), Арча район Советы каршындагы Иҗтимагый яшьләр палатасы, яшьләр сәясәтен гамәлгә ашыручы Арча муниципаль районы башкарма комитеты вәкилләре арасында төзелә.

5. Комитет составы, шул исәптән аның рәисе алдагы чакырылыш Яшьләр парламенты карары белән раслана (беренче чакырылыш Яшьләр парламентын формалаштыру буенча конкурс үткәрү комитетына карата - Совет каршындагы Иҗтимагый яшьләр палатасы карары белән, ул булмаганда – Совет тарафыннан). Комитетта кеше саны 3 тән дә ким була алмый.

6. Комитет:

1) конкурста катнашу өчен конкурсның рәсми мәгълүмат ресурсы булган Интернет челтәрендә <http://molparlament.tatar> сайтында гаризалар кабул итә (алга таба-мәгълүмат сайты);

2) конкурста катнашучылар белән үзара хезмәттәшлек итә;

3) конкурстка йомгак ясый;

4) әлеге Нигезләмәдә каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

7. Комитет утырышы, әгәр анда Комитетның расланган әгъзаларының яртысыннан артыгы катнашса, хокуклы дип санала.

8. Комитет карары утырышта катнашучылар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Тавышлар тигез булганда, комитет рәисе тавышы хәлиткеч булып тора.

9. Комитет вәкаләтләре Яшьләр парламентының соңгы составы расланганнан соң туктатыла.

III. КОНКУРСНЫ ҮТКӘРҮ ШАРТЛАРЫ ҺӘМ ТӘРТИБЕ

10. Конкурсны игълан итү, шул исәптән аны үткәерү вакыты турында карар алдагы чакырылыш Яшьләр парламенты тарафыннан кабул ителә. Беренче чакырылыш Яшьләр парламентын формалаштыру буенча конкурс игълан итү, шул исәптән конкурсны үткәерү вакыты турында карар Совет каршындагы Ижтимагый яшьләр палатасы тарафыннан, ул булмаганда – Совет тарафыннан кабул ителә.

11. Конкурсны игълан итү турында карар, конкурсны үткәерү шартлары һәм сроклары турында мәгълүмат Комитет тарафыннан конкурс игълан итү турында карар кабул ителгәннән соң биш эш көне эчендә мәгълүмати сайтка урнаштырыла, шулай ук Интернет челтәрендә Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының рәсми сайтына куела.

12. Яшьләр парламенты әгъзаларына кандидатлар Яшьләр парламенты турындагы Нигезләмәнең 5 пункты белән билгеләнгән таләпләргә туры килергә тиеш.

Конкурста Яшьләр парламенты әгъзасына кандидатлар сыйфатында кире алынмаган (үтәлеп бетмәгән) суд хөкеме булган, шулай ук Административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе Кодексының 20.3 һәм 20.29 статьяларында каралган административ хокук бозуларны кылган өчен административ җаваплылыкка тартылган (жәлеп ителгән) затлар катнаша алмый.

13. Конкурс этаплап үткәерелә.

14. Конкурсның беренче этабы конкурста катнашырга теләк белдергән гражданнар тарафыннан гаризалар кабул итүне үз эченә ала.

15. Гаризалар электрон рәвештә мәгълүмати сайтка тапшырыла.

16. Гариза составына түбәндәгеләр керә:

1) алдагы чакырылыш Яшьләр парламенты карары белән билгеләнгән форма буенча шәхси гариза (беренче чакырылыш Яшьләр парламенты составын формалаштырганда-Дәүләт Советы каршындагы Ижтимагый яшьләр палатасы карары белән);

2) алдагы чакырылыш Яшьләр парламенты карары белән билгеләнгән форма буенча кандидатның тутырылган анкетасы (беренче чакырылыш Яшьләр парламенты составын формалаштырганда - Дәүләт Советы каршындагы Ижтимагый яшьләр палатасы карары белән). Анкетада конкурста катнашу өчен үз кандидатурасын тәкъдим иткән гражданның әлегә Нигезләмәнең 12 пунктындагы таләпләргә туры килүен билгеләргә мөмкинлек бирә торган мәгълүматлар мәжбүри рәвештә күрсәтелергә тиеш;

3) гражданның шәхси мәгълүматларны эшкәртүгә ризалыгы.

17. Конкурста катнашу өчен гражданнар гаризалары турыдан-туры Комитет тарафыннан кабул ителә.

18. Тапшырылган (жибәерелгән) гаризалар Комитет тарафыннан тикшерелә. Тикшерү нәтижеләре буенча Комитет гаризаны кабул итү һәм конкурсның киләсе этабында катнашу өчен рөхсәт бирү турында карар кабул итә. Киләсе этапта катнашу рөхсәте Яшьләр парламенты әгъзасына кандидат статусы бирә (алга таба - кандидат).

19. Конкурсның икенче этабы Яшьләр парламенты составын формалаштыру буенча тавыш бирүгә яшьләрне жәлеп итү буенча конкурс кандидатлары катнашында чаралар үткәрүне үз эченә ала.

20. Комитет кандидатлар катнашында чаралар исемлеген формалаштыра. Һәр кандидат мөстәкыйль билгеләнә торган кимендә бер чарада катнашырга тиеш. Кандидат чараларда катнашмаган очракта, Комитет аны конкурста катнашудан төшереп калдыра.

Кандидат үзен хуплату өчен законга каршы килми торган чараларны мөстәкыйль рәвештә үткәргә хокуклы.

21. Өченче этап кандидатлар өчен тавыш бирүдән гыйбарәт.

25. Кандидатлар өчен тавыш бирү «Интернет» челтәрендә <https://open.tatarstan.ru/polls/> сайтында (алга таба – тавыш бирү сайты) башкарыла.

26. Тавыш бирүдә Татарстан Республикасы территориясендә яшәүче 14 яшьтән 35 яшькә кадәр (алга таба - тавыш бирүдә катнашучы) Россия Федерациясе гражданны катнаша ала.

24. Тавыш бирүдә катнашучы кандидатларның чикләнмәгән саны өчен тавыш бирергә хокуклы. Шул ук вакытта муниципаль берәмлектән кандидат өчен бары тик Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы территориясендә яшәүче тавыш бирүдә катнашучы гына тавыш бирергә хокуклы.

25. Тавыш бирүдә катнашучы кандидатлар өчен бер генә тапкыр тавыш бирергә хокуклы.

26. Дүртенче этап конкурсның тавыш бирү нәтижәләрен игълан итү һәм бастырып чыгаруны үз эченә ала.

27. Конкурста Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында иң күп тавыш жыйган кандидатлар жиңүче дип таныла.

28. Тавыш бирү нәтижәләре мәгълүмати сайтта (<http://molparlament.tatar>) урнаштырыла.

29. Конкурсны үткәрү вакыты, шул исәптән конкурсның һәр этабын үткәрү вакыты конкурсны үткәрү турындагы карарда билгеләнә.